

Høringsinnspill til Innlandet Fylkeskommune vedrørende forslag om ny skole- og tilbudsstruktur

Fra: Etnedal Sparebank

Ved: Adm. banksjef Stian André Skåren

Oppsummering av de viktigste argumentene mot nedleggelse av Dokka videregående skole:

1. **Økonomiske og sosiale konsekvenser:** Manglende konsekvensutredning kan føre til alvorlige negative effekter for næringslivet og lokalsamfunnet.
 2. **Rekruttering og arbeidskraft:** Dokka VGS er en kritisk kilde til kvalifisert arbeidskraft, spesielt innen tekniske fag. Nedleggelse vil forsterke eksisterende rekrutteringsutfordringer.
 3. **Økt utenforskap:** Nedleggelsen vil kunne forsterke utenforskap i regionen ved å tvinge unge til å pendle, reise lengre og flytte tidlig, noe som utvilsomt reduserer gjennomføringsgraden av elever i videregående og kan føre til varig utenforskap.
 4. **Regionens attraktivitet og bærekraftig utvikling:** Nedleggelsen strider mot fylkeskommunens mål om å støtte levende lokalsamfunn og bærekraftig regional utvikling.
 5. **Strategisk viktighet for næringslivet:** Dagens næringsliv og spesielt kommende industriarbeidsplasser er avhengige av lokal utdanning for vekst og tiltrekking av arbeidskraft. Det er også viktig å opprettholde studiespesialisering ved Dokka slik at lokalt næringsliv får rekruttert ansatte med høyere utdanning som er viktig for utvikling og vekst i det regionale næringslivet.
-

Innledning:

Etnedal Sparebank ønsker med dette høringsinnspillet å uttrykke vår sterke bekymring for den foreslåtte nedleggelsen av Dokka videregående skole (Dokka VGS). Som en lokalt forankret sparebank med virksomhet i Valdres, Land, Gjøvik og Toten, har vi erfart betydningen av Dokka VGS som en viktig utdanningsinstitusjon for vår region. Mange av våre ansatte har selv gått på Dokka VGS, og skolen har vært en sentral leverandør av kvalifisert arbeidskraft til banken og våre kunder i regionen. Vi mener at en nedleggelse av Dokka VGS vil få alvorlige negative konsekvenser både for lokalsamfunnet og næringslivet i området.

Betydningen for Etnedal Sparebank og næringslivet:

For en bank som Etnedal Sparebank er det avgjørende å sikre rekruttering av kompetent arbeidskraft som kan bidra til å opprettholde og videreutvikle vår posisjon. Dokka VGS har vært en viktig kilde for rekruttering av fremtidens ansatte i banken. Spesielt har skolen utdannet elever innen studieretninger som gir en solid faglig bakgrunn for videre høyere utdanning innen økonomi, administrasjon og andre relevante fagområder for banksektoren. Bevaring av Dokka VGS er derfor ikke bare en lokal sak, men også en strategisk viktig beslutning for å sikre fremtidig kompetanse i regionens næringsliv.

For Etnedal Sparebank, som rekrutterer hovedsakelig fra Gjøvikregionen med hovedvekt fra Dokka-området, er det avgjørende å ha tilgang på høyt kvalifisert arbeidskraft. Vår erfaring er at mange av våre beste ansatte har fått en solid grunnutdanning ved Dokka VGS, hvor de har utviklet både faglig kompetanse og lokal forankring som er verdifull for vår virksomhet. En nedleggelse av skolen vil derfor ikke bare svekke tilgangen på arbeidskraft, men også påvirke kvaliteten på de tjenestene vi kan tilby våre kunder.

Jeg har spurt to av våre nyeste ansatte, som har gått på Dokka videregående skole, tatt høyere utdanning, for deretter å flytte hjem for å jobbe i det lokale næringslivet:

Oona Helena Koistinen (28):

«Jeg valgte å gå på studiespesialisering ved Dokka videregående skole fordi skolen lå nært der jeg bodde. Selv om Gjøvik virket attraktivt, ville pendlingen dit tatt opp mye av tiden min, og jeg ville mistet muligheten til å delta i fritidsaktiviteter og jobbe ved siden av skolen. Etter videregående tok jeg to bachelorgrader på Handelshøyskolen BI, der jeg var godt forberedt takket være min utdanning på Dokka, spesielt innen økonomi, matematikk, språk og samfunnsfag.

Mens jeg studerte i Oslo, beholdt jeg jobben i hjemmetjenesten i Søndre Land og jobbet også i DNB Eiendom. Etter studiene fikk jeg jobb i DNB Bank i Oslo, men valgte å flytte tilbake til Nordre Land da jeg fikk et jobbtilbud jeg aldri ville fått i Oslo. Lokalt næringsliv har et stort behov for arbeidskraft med akademisk og teoretisk bakgrunn, ikke bare yrkesfaglig. Uten lokale utdanningsmuligheter kan vi få en langsiktig mangel på kvalifisert arbeidskraft.

Min sterke tilknytning til Nordre Land er forankret i oppvekst, familie og skolegang. Videregående på Dokka var en kritisk periode i min utvikling, der jeg bygde identitet og tilhørighet gjennom sosiale relasjoner og skoleaktiviteter. Hadde jeg gått på skole i Gjøvik, ville ikke denne tilknytningen vært like sterk, og jeg ville kanskje ikke flyttet tilbake. Det å ha en videregående skole i lokalsamfunnet er avgjørende for å opprettholde den lokale tilhørigheten.»

Knut Ørjan Gaukerud (29):

«Jeg valgte å gå på studiespesialisering ved Dokka videregående skole, som var det naturlige valget for meg. Skolens nærhet gjorde det mulig å bo hjemme, delta i fritidsaktiviteter, og jobbe litt ved siden av skolen. Etter videregående tok jeg en bachelor i økonomi og ledelse, og en master i Business Analytics på BI i Oslo. Mye av min suksess i disse studiene tilskriver jeg de dyktige lærerne på Dokka, særlig i realfagene og økonomi.

Etter studiene fikk jeg jobb som Data Scientist i Oslo, men jeg hadde alltid et ønske om å flytte tilbake til hjemtraktene. Da det dukket opp en stilling som virksomhetskontroller i Etnedal Sparebank, søkte jeg og fikk jobben. Dette var et stort skritt mot å bosette oss permanent på Dokka. Den største grunnen til at vi flyttet tilbake til Dokka er at det er hjemme. Jeg ønsker at våre barn skal vokse opp her. Å fjerne videregående skole betyr ikke bare å miste en skole, men også troen på at regionen blir prioritert i fremtiden.

Videregående på Dokka har vært avgjørende for min tilknytning til lokalsamfunnet. Skolen ga meg minner, arbeidserfaring og muligheten til å bli værende i området. Uten skolen ville jeg

trolig ha flyttet til Gjøvik for skolegang, og dermed knyttet sterkere bånd til det området. Med en nedleggelse av skolen frykter jeg at flere unge vil velge å etablere seg andre steder.»

Uttalelsene viser hvor viktig videregående skole er i unge menneskers liv, og hvordan identitet og tilhørighet skapes i tiden man går fra å være ungdom til voksen.

Likevel er det ikke bankens fremtid vi er mest bekymret for, da vi er mindre stedsbundne, men derimot industriarbeidsplassene på Dokka som er avhengige av å rekruttere dyktige fagfolk fra yrkesfagene, samt at elever fra studiespesialiserende ved Dokka VGS kommer tilbake med ny og relevant kompetanse knyttet til ledelse og utvikling av bedriftene på Dokka.

Viktigheten av Dokka VGS for næringslivet:

Ifølge Menon-rapporten er Dokka VGS en kritisk aktør i å sikre tilgang på kvalifisert arbeidskraft, særlig innenfor tekniske fag som er etterspurt av industrien i regionen. Rapporten peker på at en nedleggelse av skolen vil kunne forsterke bedriftenes rekrutteringsutfordringer, noe som vil ramme ikke bare industrien, men også andre sektorer som er avhengige av lokal kompetanse. Spesielt vil det være utfordrende å erstatte det tapte antallet lærlinger innen tekniske fag, da kapasiteten ved de andre videregående skolene i regionen allerede er under press.

Rapporten fremhever flere potensielle konsekvenser for næringslivet i regionen dersom Dokka videregående skole legges ned:

1. **Forsterkede rekrutteringsutfordringer:** Lokale bedrifter, spesielt innen tekniske fag og industri, er avhengige av tilgang til nyutdannet arbeidskraft fra Dokka videregående skole. En nedleggelse av skolen vil redusere tilgangen på lærlinger og kvalifisert arbeidskraft, noe som kan forsterke de allerede eksisterende rekrutteringsutfordringene i regionen.
2. **Redusert tilflyt av arbeidskraft:** En nedleggelse vil føre til at elever søker seg til skoler utenfor regionen, noe som vil redusere det totale antallet tilgjengelige arbeidstakere i området. Dette vil ha en negativ innvirkning på det lokale næringslivet, som er avhengig av et stabilt tilslag av kvalifisert arbeidskraft for å møte sine behov.
3. **Negativ effekt på lokal industri:** Industribedriftene i Gjøvikregionen, spesielt i Raufoss, er i en vekstfase og har behov for mer arbeidskraft. Dokka videregående skole bidrar til å møte dette behovet gjennom sine yrkesfaglige programmer. Uten denne lokale kilden til utdannet arbeidskraft vil bedriftene møte større utfordringer med å finne kvalifiserte medarbeidere, noe som vil hindre eller forsinke deres vekstplaner.
4. **Befolkningsnedgang og redusert økonomisk aktivitet:** Nedleggelsen av skolen vil føre til redusert bostedsattraktivitet i Nordre Land og nærliggende kommuner, noe som igjen kan føre til en befolkningsnedgang. Færre innbyggere i regionen vil bety lavere forbruk og redusert økonomisk aktivitet, noe som vil påvirke lokale bedrifter negativt.
5. **Langsiktige økonomiske tap:** Rapporten antyder at tap av skoleplasser og redusert tiltrekningskraft for regionen vil føre til langsiktige økonomiske tap. Dette inkluderer tap av inntekter fra skatt og mulig utflytting av både bedrifter og beboere som søker seg til steder med bedre utdannings- og arbeidsmuligheter.

Spesielt punktet knyttet til forsterkede rekrutteringsutfordringer er noe som næringslivet i vår region blir påvirket negativt av dersom Dokka videregående skole blir nedlagt. For å møte rekrutteringsbehovet for vår region har vi opprettet Prosjekt Langsiktig Rekruttering (PLR) – et samarbeidsprosjekt mellom Innlandet Fylkeskommune, Nordre Land kommune, Søndre Land kommune, Etnedal kommune, Dokka VGS, næringslivet i de tre kommunene og Landsbyen Næringshage. Dette prosjektet viser betydningen av Dokka videregående skole, og at en krevende situasjon med rekruttering av rett kompetanse til vår region blir verre med Innlandet fylkeskommunes tilnærming til ny skolestruktur og eventuell nedleggelse av Dokka videregående skole.

Mangel på konsekvensutredning:

Det er med stor bekymring vi registrerer at det ikke er gjennomført en grundig konsekvensutredning som belyser hvilke effekter en nedleggelse av Dokka VGS vil ha på næringslivet og samfunnslivet i regionen. Som rapporten fra Menon Economics påpeker, vil en nedleggelse av Dokka VGS kunne forsterke eksisterende utfordringer med rekruttering og tilgangen på kvalifisert arbeidskraft i regionen. Uten en konsekvensutredning som tar høyde for disse faktorene, risikerer man å gjøre vedtak som får uforutsette og langvarige negative konsekvenser for lokalsamfunnet. Det er sjelden det fattes så dramatiske og inngripende strukturendringer som har et såpass stort skadepotensiale på levende lokalsamfunn, utenforskap og svekkelse av lokalt næringsliv.

Ordfører i Nordre Land, Ola Tore Dokken, skriver i et leserinnlegg i OA den 20.08.2024 følgende:

«Arbeiderpartiet snakker om tomme pulter. Leder for hovedutvalg for utdanning Joakim Ekset fra Høyre sier til GD, OA og NRK at skoler som Dokka videregående må legges ned fordi det blir for få elever. Men hva om tallene man legger til grunn i Gjøvikregionen er feil?

«Befolkningstallene for Gjøvikregionen fra 1993 fram til i dag viser ifølge SSB en svak nedgang i antall fødte. Eksempler på dette over treårsperioder, som også viser elevgrunnetallet i videregående skoler, sier at det i årene 1993-1995 ble født 2641 barn, at det i perioden 2003-2005 ble født 2049 barn og at det ble født 2027 barn i perioden 2013-2015.

I samme periode har tilflyttingen til regionen gitt et høyere elevgrunnlag til videregående skole. De 2049 barna som ble født i årene 2003-2005 ble til 2346 16-åringer som følge av tilflytting. Dette er gjennomgående de siste 15 årene.

Nordre Land har hatt en gjennomsnittlig økning i aldersgruppen 0 til 16 år på 24 prosent. For Gjøvikregionen sett under ett har økningen vært 16 prosent. Med andre ord spises nedgangen i fødselstall opp av tilflytting i årene fram til barna blir elever i videregående skole.

Legger man denne utviklingen til grunn, vil elevantallet i Gjøvikregionen være det samme i 2034 som i 2023!

SSBs egne tall viser dermed at påstanden om at det blir «tomme pulter» og at skoler i Gjøvikregionen må legges ned fordi det blir for få elever, ikke stemmer. Dette må fylkespolitikere forholde seg til når de skal vedta ny skolestruktur.

Raufoss Industripark har store planer om utvidelse. Vi vet at Nammo trenger 700 nye arbeidstakere de nærmeste årene. I tillegg signaliserer flere av de store aktørene i næringsparken at de forventer utvidelse av aktiviteten blant annet på grunn av økt internasjonal etterspørsel. Dette er svært gode nyheter for både Norge og vår egen region. Men skal industrien nå sine mål er vi avhengig av økt tilflytting til regionen. Dette vil også bety et økt antall ungdommer som skal ta videregående utdanning.»

Når det ikke er ønskelig å gjennomføre en helhetlig konsekvensutredning av å legge ned hele eller deler av Dokka videregående skole, så er det bekymringsfullt at det tallmaterialet Innlandet Fylkeskommune baserer seg på kan være mangelfullt, og kanskje til og med helt feilaktig. Dette understreker behovet for å gjøre et grundig og ærlig arbeid med denne store beslutningen før slike omfattende avgjørelser skal fattes.

Forslag til hvordan banken kan bidra:

Etnedal Sparebank ønsker å være en aktiv samarbeidspartner for å styrke rekrutteringen til Dokka VGS. Vi ser flere muligheter til å bidra:

1. **Partnerskap for praksisplasser:** Vi kan utvide vårt samarbeid med Dokka VGS ved å tilby flere praksisplasser. Dette vil gi elevene praktisk erfaring og knytte dem tettere til lokalt næringsliv.
2. **Mentorprogram:** Vi kan sette opp et mentorprogram der ansatte i banken følger opp elever fra Dokka VGS gjennom deres studieløp. Dette vil kunne gi elevene verdifull innsikt i arbeidslivet og styrke deres tilknytning til lokalsamfunnet.
3. **Karrieredager og bedriftsbesøk:** Vi kan arrangere karrieredager og bedriftsbesøk der elever fra Dokka VGS får innsikt i hvilke muligheter som finnes i regionen, og hvordan de kan utnytte sin kompetanse lokalt.

Spørsmål til Innlandet Fylkeskommune:

1. Konsekvensutredning og informasjon:

- *Vil fylkeskommunen gjennomføre en fullstendig konsekvensutredning som vurderer de økonomiske og sosiale effektene av en nedleggelse av Dokka videregående skole? Hvis ikke, hvordan kan man være sikker på at dette er den beste beslutningen for regionen?*

2. Lokale konsekvenser:

- *Hvordan skal lokale bedrifter kunne rekruttere nødvendig kompetanse dersom en viktig kilde til fagutdannede, som Dokka videregående skole, forsvinner?*
- *Er dere villige til å risikere en økt befolkningsnedgang og redusert økonomisk aktivitet i Nordre Land og omliggende kommuner som følge av denne nedleggelsen?*
- *Nordre Land og Søndre Land har allerede utfordringer med utenforskap, samtidig som Dokka VGS har høy gjennomføring blant elever som potensielt kan ha vanskeligheter med å gjennomføre videregående skole. Vil ikke nedleggelse av skolen, som vil tvinge elever til å stå opp tidligere, reise lengre og kanskje flytte på hybel fra 15-16 års alderen, øke utenforskapet ytterligere?*

3. Alternativer og langsiktige løsninger:

- *Hvordan kan fylkeskommunen bidra til å styrke regionens attraktivitet for både elever og næringsliv, i stedet for å redusere utdanningstilbudet?*

4. Politisk ansvar:

- *Hvordan vil fylkeskommunen rettfærdiggjøre en beslutning om nedleggelse når rapporter som Menon Economics viser til alvorlige konsekvenser for regionen?*
- *Hvordan rimer beslutningen om nedleggelse med fylkeskommunens mål om å støtte levende lokalsamfunn og bærekraftig regional utvikling?*

5. Fremtiden for unge mennesker:

- *Hvordan ser dere for dere at regionens ungdommer skal kunne få en god utdanning og bli i lokalsamfunnet dersom deres nærmeste videregående skole blir lagt ned, når regionens næringsliv er helt avhengig av at den videregående skolen består med tilbudet om yrkesfag, men også studiespesialisering?*
- *Hvordan kan fylkeskommunen sikre at regionens ungdommer har tilgang til utdanningstilbud som er tilpasset fremtidens arbeidsmarked, uten å måtte forlate området?*

Avslutning og forslag til løsninger:

På bakgrunn av de alvorlige konsekvensene som en nedleggelse av Dokka VGS vil medføre for både næringslivet og lokalsamfunnet i Gjøvikregionen, ber vi Innlandet Fylkeskommune om å revurdere forslaget. Vi oppfordrer til å gjennomføre en konsekvensanalyse som viser den samfunnsmessige totalkostnaden. Dokka VGS er en hjørnesteinsbedrift for vårt område og fortjener finansiering og støtte fra fylkespolitikere. Det å legge ned en virksomhet som Dokka VGS er en fallitterklæring og viser mangel på kreativitet, utholdenhet, og tilstrekkelig interesse i å ivareta og utvikle et næringsliv som er bygd opp gjennom mange år. Det er irreversible beslutninger som skal tas, med irreversible konsekvenser. Etnedal Sparebank er villig til å bidra til denne prosessen og ser frem til en konstruktiv dialog om hvordan vi sammen kan opprettholde og styrke Dokka VGS som en ressurs for regionen.

Med vennlig hilsen,

Stian André Skåren
Etnedal Sparebank